

Justitiedepartementet

Departementspromemorian (DS 2025:5)

”Genomförande av direktivet om skydd för personer som deltar i den offentliga debatten”

Utgivarna har getts tillfälle att yttra sig över rubricerad promemoria och lämnar följande synpunkter

Bakgrund

Utgivarna är en intresseorganisation för svenska publicister. I Utgivarna samverkar de medier som värnar yttrandefriheten och slår vakt om den oberoende journalistiken. Våra medlemmar är Tidningsutgivarna, Sveriges Tidskrifter, Sveriges Television, Sveriges Radio, Utbildningsradion och TV4.

Den publicistiska självständigheten är en bärande del av den svenska demokratin. Oberoende journalistik, kritisk granskning och fri debatt utgör dess kärnvärden och garanteras bland annat av den grundlagsfästa tryck- och yttrandefriheten. Dessa värden, som är grunden för Utgivarnas verksamhet, är beständiga men får nya förutsättningar i ett förändrat medielandskap.

Inledande synpunkter

Utgivarna ser SLAPP-direktivet som mycket viktigt. SLAPP-rättegångar har blivit allt vanligare och riskerar att hämma den fria debatten och yttrandefriheten. Inte minst gäller det för svenska utgivare när det kommer till publiceringar som är gränsöverskridande till sin karaktär. Utgivarna anser däremot, till skillnad från promemorians förslag, att det är väldigt viktigt att den nya lagens bestämmelser görs tillämpliga också på inhemska tvister. Mer om det nedan.

Direktivets allmänna bestämmelser

Utgivarna ställer sig bakom TU:s remissvar enligt följande:

a) Den nya lagen bör tillämpas på dispositiva tvistemål

I promemorian föreslås att den nya lagens tillämpningsområde ska vara dispositiva tvistemål, d v s att den ska gälla vid handläggning av tvistemål där förlikning om saken är tillåten.

Utgivarna tillstyrker förslaget.

b) Den nya lagen bör inte gälla för handläggning av en talan om enskilt anspråk som förs i samband med ett åtal

Utgivarna delar promemorians ståndpunkt om att den nya lagen inte ska gälla i fråga om en talan om enskilt anspråk som förs i samband med ett allmänt åtal av en åklagare.

Utgivarna anser, likt TU, däremot att den nya lagen bör gälla om talan om enskilt anspråk förs i samband med ett enskilt åtal. I praktiken handlar enskilda åtal på detta område i Sverige om förtal. Enligt Utgivarnas mening talar därför skyddsintresset för svaranden för att den nya lagen bör gälla också i dessa fall.

c) Den nya lagen bör inte gälla för tryck- och yttrandefrihetsmål

Enligt SLAPP-direktivet behöver dess bestämmelser inte genomföras om det redan finns nationella bestämmelser som ger ett effektivare processuellt skydd.

Utgivarna delar promemorians bedömning att det mekanismerna i den svenska processuella ordningen i TF och YGL sammantaget utgör sådana förmånligare nationella bestämmelser som ger ett effektivare processuellt skydd än vad direktivets bestämmelser gör.

Begränsningen till frågor med gränsöverskridande följder

I promemorian föreslås att den nya lagen ska tillämpas endast i fall som innehåller ett gränsöverskridande moment, d v s den ska inte tillämpas på rent nationella tvister. Detta motsätter sig Utgivarna, av följande skäl:

Direktivet är ett minimidirektiv, som inte hindrar att man i nationell rätt ger ett starkare skydd än vad direktivet anger. Även om TF och YGL ger ett mycket starkt skydd så finns det enligt Utgivarnas mening behov av att den nya lagen även omfattar nationella tvister, som faller utanför TF- och YGL-området. Direktivet syftar heller inte bara till att skydda dem som verkar i traditionella massmedier utan alla som i olika former, t ex i sociala medier, verkar i den offentliga debatten och som inte alltid har tillgång till eller framför sina åsikter i de massmediegrundlagsskyddade formerna.

Detta ligger också i linje med den rekommendation som EU-kommissionen lagt fram vid sidan av SLAPP-direktivet.

Mot den bakgrunden anser således Utgivarna att det är väldigt viktigt att den nya lagens bestämmelser bör göras tillämplig också på inhemska tvister.

När det kommer till de processuella skyddsåtgärderna ”Ställande av säkerhet för rättegångskostnader” och ”Ogillande i ett tidigt skede av uppenbart ogrundade anspråk (artikel 11) och rättegångskostnader (artikel 14)” ställer sig Utgivarna helt och hållet bakom de invändningar och önskemål om kompletteringar som framförs i TU:s remissvar.

Stockholm/Göteborg 12 maj 2025

James Savage
Ordförande Utgivarna

Stefan Eklund
VD Utgivarna